

ЕКОНОМІКА, ОРГАНІЗАЦІЯ

УДК 339.9.012.24:338(477.41)

О.В. Черниш, О.М. Шатило

АНАЛІЗ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Проаналізовано зовнішньоекономічну діяльність ВАТ «Імпульс», що функціонує на ринку виробництва електронних приладів різного призначення. З'ясовано, що структура та динаміка експортно-імпорتنних операцій сприяє розширенню та освоєнню нових ринків збуту продукції.

Постановка проблеми. Одним із головних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності є підприємство. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства базується на можливості отримання економічних вигод, виходячи з переваг міжнародного поділу праці, міжнародних ділових відносин. З метою оцінки власних потенційних можливостей в конкурентній боротьбі на зовнішньому ринку і розробки заходів підвищення конкурентоспроможності та забезпечення максимального прибутку, підприємству необхідно проводити комплексний економічний аналіз виробничо-господарської діяльності в цілому і зовнішньоекономічної діяльності зокрема.

Таким чином, підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності є актуальним питанням для керівників підприємств в умовах ринкової економіки. Для вирішення цього питання необхідно сформувати організаційно-економічний механізм, який спроможний забезпечити ефективність управління підприємством і підвищити ефективність його зовнішньоекономічної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню зовнішньоекономічної діяльності підприємств присвятили свої роботи вчені-економісти: В.Є. Новицький, Д.Г. Лук'яненко, А.С. Філіпенко, А.І. Кредісова та ін. Однак дослідження теоретичних та практичних аспектів зовнішньоекономічної діяльності підприємств є завжди актуальним.

Об'єктом дослідження є господарська діяльність ВАТ «Імпульс», що функціонує на ринку виробництва електронних приладів різного призначення.

Виклад основного матеріалу. ВАТ " Імпульс " згідно зі Статутом утворено з метою організації виробництва по виготовленню електронних приладів різного призначення з використанням сучасних технологій.

Головна мета аналізу – підвищення ефективності функціонування даного суб'єкту господарювання і пошук резервів такого зростання. Після проведення аналізу економічної діяльності підприємства складається список стратегічних альтернатив, тобто система стратегій із розрахунком вірогідності їх запровадження щодо досягнення загальної мети.

Використання збалансованої системи показників у сфері стратегічного управління ЗЕД підприємства дозволяє удосконалити систему прийняття стратегічних та тактичних рішень, оптимізувати використання обмежених внутрішніх резервів розвитку підприємства щодо подальшого розвитку конкурентних переваг у довгостроковій перспективі [3].

Для аналізу та оцінки загального стану та ефективності зовнішньоекономічної діяльності ВАТ «Імпульс» скористаємося показниками, що відображені в табл. 1.

Таблиця 1

Основні показники зовнішньоекономічної діяльності ВАТ «Імпульс»

Показники	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2011 р. до 2009 р.	
				+ / -	%
Кількість країн, з якими підприємство здійснює зовнішньоекономічну діяльність	2	2	2	0	0
Виручка від реалізації продукції, всього, тис. грн.	74248,0	76551,0	76884,0	2636,0	103,5
Надходження від експортних операцій, тис. грн.	10108,2	9847,6	10988,8	880,6	108,7
Частка грошових надходжень від експортних операцій у загальному доході, %	13,61	12,86	14,29	0,68	105,0
Кількість контрактів на експорт продукції, шт.	12	14	16	2	133,3
Кількість контрактів на імпорту продукції, шт.	7	4	6	-1	85,7
Обсяги імпорту операцій, тис. грн.	22160,0	24856,0	26920,0	4760	121,5

Відповідно до проведеного дослідження підприємство освоює нові ринки збуту продукції. Протягом 2009-2011 років підприємство мало зовнішньоекономічні зв'язки з 2 країнами світу. Найбільша увага в проведенні зовнішньоекономічної діяльності приділяється експортним операціям підприємства. Кількість експортних контрактів у 2011 році порівняно з 2009 роком збільшилась на 33,3% і в 2011 році становила 16 контрактів. У 2011 році ВАТ «Імпульс» мало 6 діючих імпорту контрактів, що на 1 контракт менше порівняно з 2009 роком.

В цілому експортні операції підприємства не перевищують обсяги імпорту. Загальна сума надходжень від експорту у 2011 році становила 10988,8 тис. грн., що на 8,7% більше порівняно з аналогічним показником 2009 року. В результаті значного зростання обсягів експортних операцій суттєво зросла частка надходжень від експорту у загальному доході підприємства. У 2011 році питома вага доходів від експорту становила 14,29% проти 13,61% у 2009 році. Відзначимо, що основне виробництво продукції на підприємстві залишається на внутрішньому ринку, реалізація за кордон є незначною.

При аналізі експортних операцій в першу чергу визначають зміни в географічному напрямку експорту та товарній структурі експорту. Експортні операції ВАТ «Імпульс» здійснює з однією країною, динаміка експорту представлена в табл. 2.

Таблиця 2

Динаміка експорту ВАТ «Імпульс» за географічними напрямками

Країна	2009р.	2010р.	2011р.	Відхилення 2011 р. до 2009 р.	
				+ / -	%
Франція	10108,2	9847,6	10988,8	880,6	108,7

Протягом 2009-2011 рр. на ВАТ «Імпульс» спостерігалось зростання обсягів експорту. У 2011 році експортовано на 8,7% більше ніж у 2009 році, експорт становить 10988,8 тис. грн. Динаміка експорту продукції ВАТ «Імпульс» за основними товарними групами відображено в табл. 3.

Таблиця 3

Динаміка експорту ВАТ «Імпульс» за видами реалізованої продукції

Експортна продукція	2009 р.	2010 р.	2011 р.	Відхилення 2011 р. до 2009 р.	
				+ / -	%
Вузли та деталі для електронавантажувачів та штабелерів	7814	7413	8338	524	106,7
Деталі механічної обробки, гнуття та лазерної різки	1018	965	910	-108	89,4
Деталі та вироби з пластмас	1015	895	500	-515	49,3
Металоконструкції фільтрів	0	0	120	120	120
Інша продукція	261,2	574,6	1120,8	859,6	4,3 рази
Всього	10108,2	9847,6	10988,8	880,6	108,7

Зростання обсягів експорту в 2009-2011 рр. спостерігалось не за усіма товарними групами. Слід відзначити особливе зростання експорту вузлів та деталей для електронавантажувачів – на 524 тис. грн. або на 6,7% проти 2009 року. Обсяги реалізованих деталей механічної обробки, гнуття та лазерної різки на зовнішніх ринках у 2011 році становили 910 тис. грн., а деталей та виробів з пластмас – 500 тис. грн., що відповідно на 10,6% та 50,7% менше проти 2009 року. Слід також відзначити значне зростання експорту іншої продукції – в 4,3 рази.

Незважаючи на те, що пріоритетним напрямом зовнішньоекономічної діяльності є експортні операції, підприємство також активно нарощує обсяги імпорту. В основному предметом імпорту ВАТ «Імпульс» є закупівля сировини та обладнання для переробної промисловості. Динаміка імпорتنних операцій в географічному розрізі наведена в табл. 4.

Таблиця 4

Динаміка імпорту ВАТ «Імпульс» за географічними напрямками

Країна	2009р.	2010р.	2011р.	Відхилення 2011 р. до 2009 р.	
				+ / -	%
Китай	18013	21412	18502	489	102,7
Франція	7605	7008	8418	813	110,7
Всього	25618	28420	26920	1302	105,1

Зростання обсягів імпорту спостерігалось за усіма основними напрямками здійснення імпорتنних операцій. Так, у 2011 році ВАТ «Імпульс» з Китаю було імпортовано продукції на суму 18502 тис. грн., що на 2,7% більше, ніж у 2009 році, з Франції – на суму 8418 тис. грн., що на 10,7% більше. Відповідно до побудованої структурної діаграми основним імпортером продукції підприємства є Китай – 68,7% від загального обсягу імпорتنних операцій підприємства. В основному у китайських компаній ВАТ «Імпульс» закуповує якісне високопродуктивне обладнання для виготовлення продукції.

В товарній структурі імпорту протягом 2009-2011 рр. спостерігалось коливання імпорту сировини (табл. 5).

Таблиця 5

Динаміка імпорту ВАТ «Імпульс» за видами імпортованої продукції

Імпортна продукція	2009 р.	2010 р.	2011 р.	Відхилення 2011 р. до 2009 р.	
				+ / -	%
Контейнери для лічильників	11680	12120	12350	670	105,73
Трансформатори	1018	1214	1418	400	139,3
Вироби з пластмас	2920	3140	3458	538	118,4
Корпус металевий	2418	3018	2620	202	108,35
Керамічні пластини	62	63,5	71,2	9,2	114,84
Обладнання для виробництва	10	542	12	2	120,0
Інша продукція	8427	8322,5	18090,8	9663,8	в 2,14 р
Всього	25618	28420	26920	1302	105,1

Найбільшу питому вагу в структурі імпорту ВАТ «Імпульс» займає імпорт контейнерів для лічильників – 12350 тис. грн. та імпорт трансформаторів – 1418 тис. грн. В 2010 році підприємство закупило обладнання для виробництва продукції на суму 542 тис. грн.

Висновки. В цілому проведений аналіз структури та динаміки експортно-імпорتنних операцій ВАТ «Імпульс» позитивно характеризує стан зовнішньоекономічної діяльності підприємства, про що свідчить розширення та освоєння нових ринків збуту продукції, значне зростання обсягів експортно-імпорتنних операцій та зростання частки експорту в доходах підприємства. В перспективі дослідження є організаційний аспект операцій з давальницької сировини, аналіз та шляхи покращення позиції підприємства на світовому ринку.

SUMMARY

The authors analyze foreign economic activity of JSC «Impulse», which operates in the market of production of electronic devices of various purposes. It is found that the structure and dynamics of export-import operations contributes to the expansion and development of new sales markets.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Волченко Н.В. Управління зовнішньоторговельною діяльністю: теоретичний аспект / Н.В. Волченко // Вісник СНАУ. Серія «Економіка та менеджмент». – 2010. – Вип. 5/2. – С. 49-54.
2. Карпенко М.О. Удосконалення організації зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві / М.О. Карпенко, О.В. Захарченко // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. – 2010. – №26. – С. 92-100.
3. Приварникова І.Ю. Шляхи підвищення ефективності зовнішньоекономічних операцій підприємств / І.Ю. Приварникова, М.В. Терехова // Економічний простір. – 2008. – №13. – С. 260-268.
4. Стаднік М.О. Аналіз підходів до оцінки та визначення ефективності ЗЕД підприємств / М.О. Стаднік // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – №2. – Т. 1. – С. 7-9.

Надійшла до редколегії 11 травня 2013 р.